

ARSMELDING 1987

NCA/PESHAWAR

Innhold:

- 1. INNLEDNING**
- 2. UTVIKLINGEN AV KRIGEN**
- 3. SITUASJONEN FOR DEN AFGHANSKE SIVILBEFOLKNINGEN**
- 4. UTVIKLINGEN PÅ DEN POLITISKE FRONTEN**
- 5. SITUASJONEN PÅ "HJELPEFRONTEN"**
- 6. SAMARBEID MED QARI TAJ MOHAMMADS FRONT, GHAZNI**
  - Medisinsk samarbeid**
    - Jordbruk**
    - Nødhjelp**
    - Skoler**
    - Transport**
    - Klinikkprosjekt**
    - Avslutning**
- 7. NØDHJELP TIL AFGHANSKE KOMMANDANTER/PROSJEKTER**
- 8. UTDANNING/OPERASJON DAGSVERK**
- 9. INFORMASJONSARBEID**
- 10. KVINNESOLIDARITET**
- 11. INDIVIDUELL BISTAND**
- 12. KONTAKT MED AFGHANSKE ORGANISASJONER**
- 13. KONTAKT MED UTENLANDSKE ORGANISASJONER**
- 14. KONTAKT MED NORSKE MYNDIGHETER**
- 15. KONTAKT MED DANSKE MYNDIGHETER**
- 16. KONTAKT MED PAKISTANSKE MYNDIGHETER**
- 17. KONTORET I PESHAWAR**
- 18. ØKONOMI**

1. INNLEDNING

I 1987 har NCA/Peshawar økt aktiviteten sin kraftig. Dette har sammenheng med økt tilførsel av økonomiske midler, og med at vi for første gang har etablert en mer permanent (i betydningen langvarig) representasjon. I 1986 støttet NCA et titalls prosjekter, i år har vi gitt nødhjelp og prosjektstøtte til mer enn femti tiltak inne i Afghanistan. I tillegg har vi startet støttearbeidet til utdanningstiltak ved hjelp av midlene fra Operasjon Dagsverk, og vi har trappet opp samarbeidet vårt med kommandant Qari Taj Mohammad i Ghazniprovinssen.

NCA/Peshawar har deltatt aktivt i koordinasjonsvirksomhet som bidrar til å sikre at hjelpeprosjektene ikke overlapper hverandre, og har utvidet NCAs kontaktflate i forhold til afganske og internasjonale organisasjoner.

Informasjonsarbeidet i forhold til norske media er trappet betydelig opp, og den afganske staben ved kontoret er utvidet.

I tiden som kommer vil arbeidet ved NCAs kontor bli dreid en del fra å formidle rein nødhjelp til å bidra med prosjektstøtte som kan sikre mer varige bedringer for den afganske sivilbefolkningen. Vi håper også å kunne utvide vår støtte til tiltak som kommer de afganske kvinnene/jentene til gode.

Vi har pleid å si til dem som henvender seg til kontoret i Gulmohar lane at NCA er "en liten komite med begrensede midler". Når vi ser tilbake på aktiviteten i 1987 ved årsskiftet, virker det mer rimelig å betegne NCA som en "mellomstor komité som fortsatt har begrensede midler, men mange prosjekter og planer". Vi håper på fortsatt opptrapping i 1988 og benytter anledningen til å takke alle de instansene og enkeltpersonene som har gjort arbeidet her fra Peshawar mulig. Vi takker først og fremst på vegne av afghanerne som har mottatt denne støtten, fordi vi vet at selv om støtten i mange tilfeller er mye mindre enn det de trenger, så representerer den en vitamininnsprøyting av håp; de får vite at det eksisterer folk langt borte - på en annen kant av jordkloden - som ikke stiller seg likegyldig til den kampen de fører for å overleve som nasjon og folk.

2. UTVIKLINGEN AV KRIGEN

Motstandsbevegelsen - mujahedin - kan se tilbake på betydelig militær framgang i 1987. De har erobret seks-sju betydningsfulle garnisoner (Kerran, Sangcharak m.fl.)¹⁾ og de har greid å holde Sovjetroppene/regjeringshæren stangen ved Khost og Jaji i Paktia. Regimet har ikke greid å stenge tilførselsveiene fra Pakistan, og de har mistet et høyt antall sikkerhetsposter. Tross jernharde sikkerhetstiltak er mujahedin aktive i og rundt Kabul by, og har flere ganger angrepet mål i hovedstaden. Motstandsbevegelsen hevder også at de har kontrollen i Kandahar by store deler av døgnet. Rundt denne byen og flyplassen like ved har det pågått omfattende kamper i hele 1987. I vår ble mujahedin tvunget til å forlate sine stillinger i Herat by, men mot slutten av året ser de ut til å ha gjenerobret flere av dem. Ved en rekke anledninger har flere mujahedinorganisasjoner opptrådt samlet, og har dermed kunnet utkjempe større slag.

Den berømte kommandanten Ahmed Shah Masood har kommandanter fra ti forskjellige provinser under sin paraply i det nordvestlige Afghanistan. På en konferanse i Ghor-provinsen i det sentrale Afghanistan samlet flere hundre kommandanter seg og ble enige om et tjuerpunktsprogram for opptrapping og koordinering av det militære samarbeidet. Konferansen ble avholdt i juli og er den første i sitt slag inne i Afghanistan.

En vesentlig årsak til den militære framgangen er at mujahedin har tilgang på stadig bedre våpen. En del kommandanter har fått opplæring i håndtering av Stinger-raketter, og har deretter blitt tildelt et visst antall slike raketter. Etter at disse kom i bruk har regimet mistet minst ett fly eller helikopter pr. dag. Det har i sin tur ført til at regimet nå bomber fra større høyder enn tidligere, med mindre presisjon, og de bruker i stigende grad langtrekkende bakke til bakke-raketter.

Kilder i motstandsbevegelsen, også de som er skeptiske til USA, sier at Stinger-rakettene betyr en viktig moralsk oppstiver for motstandsbevegelsen; de er ikke lenger forsvarsløse i forhold til angrep fra luften. Den britiske journalisten og Afghanistan-eksperten Sandy Gall hevder at Stinger-rakettene betyr et vendepunkt for Afghanistan-krigen.

Regjeringen på sin side svarer på denne framgangen med massiv

terrobombing, som i Kunduz i vår/sommer og i Logar i høst. Moralen i regjeringsstyrkene er fortsatt lav og tallet på soldater som deserterer og slutter seg til mujahedin høyt. På viktige oppdrag bruker sovjetene egne spetsnaz-styrker.

På tross av lav moral og indre problemer har regjeringen i endel områder greid å kjøpe opp eller nøytraliser kommandanter. Omfanget kan vanskelig kontrolleres, men i enkelte nordprovinser er motstandsbevegelsens aktiviteter betydelig redusert som følge av denne taktikken.

I annet halvår i år har det vært en viss oppblomstring av indre stridigheter mellom mujahedin fra ulike partier. I provinser som Kunar og Helmand har dette opplagt skadet mujahedin.

I 1987 har vi også vært vitne til en kraftig opptrapping av Afghanistan-krigen - på pakistansk område. FN-utsendingen Felix Ermacora regner med at omlag 4000 mennesker er drept eller såret bombeattentater i pakistanske byer eller i afghanske bombeangrep mot pakistanske grenseområder. Kabul-regimets hensikt med disse angrepene har åpenbart vært å skape pakistansk motstand mot regjeringen Ziaul Haqs Afghanistan-politikk. Den omfattende aktiviteten til tross, opposisjonen har ikke vunnet så mye terreng som en kunne vente. Tatt i betraktnsing at det lever omlag 3.5 millioner afghanske flyktninger på pakistansk jord, er forholdet afghaner - pakistaner forbausende fredelig.

3. SITUASJONEN FOR DEN AFGHANSKE SIVILBEFOLKNINGEN

"Samtlige pasienter er under/feilernærte. Send tre tonn vitaminer!" heter det i et av brevene NCA/Peshawar mottok fra vårt Helseteam III i november. Helseteamene våre arbeider i et område som er velorganisert, som mottar betydelige støttemidler utenfra, som har vannpumper i en del landsbyer og som har fire klinikker bemannet med afghanere som har visse medisinske ferdigheter. De bekrefter UNICEFs anslag av den afghanske barnedødeligheten (30 - 50 prosent), men slår samtidig fast at mange liv kan reddes med opplysning og bedre primærhelsetjeneste.

Og i det internasjonale året som legger vekt på at alle mennesker skal ha rett til bolig, får vi stadig meldinger om hundrevis av familier som mister husene sine i bombeangrep. I høst ble

det meldt om omfattende og ødeleggende bombing i Logar-provinsen. Bortimot 2000 familier mistet husene sine, mange også alle eiendeler og dyr.

I Ghazni, der helseteamene våre arbeider, rapporterer de om ødelagte hus i hver eneste landsby. Knapt et hus er uskadd.

Jordbruket i Afghanistan har vært bedre i mange provinser enn det var i fjer. Det regnet denne våren; om tørken hadde fortsatt ville det betydd omfattende hungerkatastrofe. Nå klarer folk seg med mat i endel områder, forutsatt at regjeringen lar avlingene deres i fred og ikke brenner dem.

I et brev fra Qari Taj Mohammads organisasjon datert 25.10.87, rapporterer QTMs stedfortreder og kommandant Merajudin om følgende tap: hvetelager verdt 80 000 afghanis (1 krone er 25 afghanis) brent, høylager for 244000 afghanis brent, en traktor ødelagt, to hus i landsbyen Beshi totalskadd, eiendeler brent, 11 tonn rosiner (Ghazni er berømt for sin drueproduksjon, og rosiner er blant provinsens få eksportartikler/inntektsmuligheter) til en verdi av 1596000 afghanis ødelagt. Disse rosinene ble produsert ved hjelp av vannpumpen i Beshi, gitt av norsk UD. I Nani-området ble høy til en verdi av 84000 afghanis og rosiner til en verdi av 570000 afghanis ødelagt. Disse tapene ble påført området gjennom fire angrep i en perioden 3.10 til 13.10. Det er liten grunn til å tro at rapporten representerer et særtilfelle.

I det nordvestlige Afghanistan er jordbruksituasjonen i lavlandet prekær. Der har det ikke regnet. En annen faktor som gjør forholdene for folk i disse områdene (provinsene Bagdhis og Faryab spesielt) vanskelig, er at provinsene grenser mot Sovjet, sivilbefolkningen som støtter mujahedin kan vanskelig få mat sendt utenfra.

Regjeringens taktikk overfor sivilbefolkningen kan gi assosiasjoner til pisk og gulrot; de lover mat og jordbrukskjell til folk mot at de på sin side støtter regimet. Pisken består i terrorbombing og brente avlinger om befolkningen skulle avvise tilbudet.

En annen faktor som gjør matsituasjonen vanskelig, er at så mange menn i den mest arbeidsføre alderen er engasjert i krigen. Dermed forsvinner eventuelt overskudd/inntekt, og grøden blir

knapp til de munnene som skal mettes. Uten inntekter blir kostholdet mer ensidig, og feilernæringen øker.

Et av våre helseteam karakteriserer den daglige kosten i Ghazni slik: brød, te, sukker, ris, saus med kjøttbiter, druer, av og til melon. Ingen grønnsaker, lite proteiner og vitaminer.

De fikk prøve kosten hos de mer velstående familiene i et område som ikke er blant de hardest rammede. For mange vedkommende kan menyen reduseres til brød og te i lange perioder.

Tidsskriftet SOUTH publiserte i novembernummeret sitt en oversikt over landene i den tredje verden og sammenliknet deres fysiske livskvalitet ved hjelp av en indeks (PQLI) basert på spebarnsdødelighet, forventet levealder og alfabetiseringsgrad.

Afghanistan lå suverent på sisteplass av landene i verden med 20.86 (skala 1 - 100). Til sammenlikning scoret de fattigste afrikanske landene følgende: Burkina Faso (28.65), Sierra Leone (25.83), Etiopia (24.67) og Malawi (36.82).

Selv om slike tall ikke nødvendigvis er 100 prosent korrekte, er denne oversikten en indikator på to ting: Afghanistans dårlige utgangspunkt før krigen; og i hvilken grad den sovjetiske invasjonen har satt landet tilbake og hindret utvikling.

Sett med vestlige øyne er det afghanske folket dypt tradisjonsbundet og konservativt. De oppfatter sin kultur, religion og levemåte som verdifulle å verne om. Men dette betyr på ingen måte at de er motstandere av utvikling. Vår erfaring er at de ønsker seg vaksiner, at de vil ha vannpumper og jordbruksmaskiner, at de kan tenke seg familieplanlegging, at de vil sette i gang inntektsgivende prosjekter.

Det som gjør støttearbeidet vanskelig, er at landet er i krig, det er ofte forbundet med risiko å veilede/overvåke prosjektene. Det gjør det lettere for enkelte uærlige folk å tuske til seg støtte. På den annen side innebærer krigssituasjonen at afghanere som velger å bite seg fast inne i landet, selv får det meste av styringen med prosjektene. Det er i høy grad tale om hjelp til selvhjelp.

4. UTVIKLINGEN PÅ DEN POLITISKE FRONTEN

President Najibullahs erklæring om "våpenhvile og nasjonal forsoning" fra 15. januar ble aldri noe annet enn en proklamasjon, og det var få som gad å heve brynene da Kabul meldte at den samme våpenhvilen i juli ble forlenget til å gjelde et halvår til. Sovjets og Kabuls hodepine er fortsatt å skape et regjeringsalternativ med en viss bredde og troverdighet; et regjeringsalternativ som er levedyktig i tilfelle Sovjet skulle trekke sine styrker ut av Afghanistan.

Najibullahs forsøk på å organisere en "Loya Jirga", stammeforsamling etter tradisjonelt afgansk mønster, i slutten av november, ble en misære. Forsamlingen samlet de trofaste, pluss de overløperne fra mujahedin man på forhånd kjente til. Og ikke nok med det, under forhandlingene som førte fram til "valg" av Najibullah som president, ble området rundt det polytekniske instituttet der forsamlingen fant sted, angrepet fra mujahedin-siden med raketter. I tillegg angrep Esmatullah Muslim, en kommandant som er bosatt i Kabul og som har sluttet seg til regimet, vaktene rundt instituttet, fordi han og hans tilhengere var blitt nektet adgang. Flere personer ble drept i sammenstøtene som fulgte.

At regjeringsjef Najibullahs egen bror, Mohammad Seddiq, som var visedirektør i den afganske nasjonalbanken, hadde flyktet og sluttet seg til mujahedin i Ahmed Shah Masoods område noen uker i forveien, har neppe bidratt til å oppmuntre Najibullahs tilhengere.

Sovjetunionen og regjeringspartiet PDPA ønsker seg utvilsomt en regjering som på den ene siden har nasjonal appell - og som de har erklært flere ganger - gjerne med ekskong Zahir Shah som deltaker, men som på den andre siden opprettholder et nært og vennligsinnet forhold til naboen i nord. Gitt et klart regjeringsalternativ, har de erklært at de sovjetiske tropene kan være ute av Afghanistan i løpet av 12 måneder.

Den afganske sjupartialiansen har hittil avvist alle tidsrammer som er på mer enn etpar måneder, og dessuten ethvert regjeringssamarbeid med PDPA. Den 17. januar sto alliansens ledere samlet om å avvise Kabuls initiativer, og de erklærte at de innen kort tid skulle komme med forslag til en interrimregjering

og retningslinjer for denne.

Dette løftet til de 100000 frammøtte på massemøtet i Peshawar har de ikke greid å holde. Den indre uenigheten, spesielt om ekskong Zahir Shahs rolle, har vært for stor. Det alliansen har greid å bli enige om, er at Yunnis Khales fra det ene Hezbi-Islami-partiet, skal lede alliansen i en periode på halvannet år (før gikk lederposisjonen på omgang med skifte hver tredje måned), og at de skal avholde valg blant flyktningene og i de mujahedin-kontrollerte områdene innen samme tidsramme. Dette valget skal danne grunnlag for en rådsforsamling som så skal utpeke regjering.

Sjupartialiansen står dermed ikke fram som et slagkraftig regjeringsalternativ. De har felles komiteer for blant annet helse og utdanning, men alliansen kan ikke kalles en organisasjon. De enkelte partiene planlegger fortsatt egen representasjon i diverse vestlige land, alliansen har ikke etablert slike representanter.

På tross av dette har alliansen vunnet viktige diplomatiske seire; i FN, der flertallet for å kreve de utenlandske troppene raskt ut av Afghanistan var større enn noensinne; og i SAARC, en regional organisasjon for sørasiatiske land, der India ble stående isolert med sitt forslag om å innlemme Kabul-regimet. For Kabul-regimet må tapet i FN ha vært smertelig, ettersom de satset stort på å redusere flertallet, med omfattende diplomatisk skytteltrafikk til tilsammen 67 land i løpet av 1987.

Det at alliansen ikke greier å stå fram som enig, fører til økte muligheter for en stormaktsløsning. Mange faktorer taler i den retningen. Gorbatsjov merker at krigen fortsatt er ubehagelig i forhold til hans øvrige sjarmoffensiv. Reagan vil gjerne ha på sitt politiske rulleblad at han bidro til å løse Afghanistan-konflikten. Pakistan kjenner utvilsomt pusten fra supermaktene i nakken. I tillegg blir den pakistanske regjeringen presset av den hjemlige venstreopposisjonen, som kritiserer Ziaul Haqs Afghanistan-politikk hardt og i varierende grad tar til orde for dialog med Kabul og hjemsendelse av flyktningene. Den pakistanske regjeringen så nok selv gjerne konflikten løst før 1990, året da det er planlagt riksvalg i Pakistan.

Det er på bakgrunn av disse faktorene vi må forstå Ziaul Haqs siste utspill kanalisiert gjennom et intervju i Wall Street

Journal i begynnelsen av desember. Der tar han til orde for en afghanske regjeringsløsning bestående av tre parter: mujahedin, flyktningene og PDPA, det nåværende regjeringspartiet.

"Flyktningene" blir av observatører tolket som en lett omskrivning av ekskong Zahir Shah med tilhengere.

Både Yunnis Khales, leder av sjupartialliansen, professor Rabbani (leder av Jamiate-Islami) og ikke minst Hezbi-Islamis leder Gulbuddin Hekmatyar har avvist forslaget. Under et massemøte få dager etter at intervjuet ble kjent, erklærte Hekmatyar at bare en regjering av mujahedin var akseptabel og anrep på nytt Zahir Shah. Dessuten sa han at eventuelle FN-styrker på afghansk jord i forbindelse med sovjetisk tilbaketrekkning ville bli betraktet som aggressorer og behandlet deretter.

De moderate partiene i alliansen har derimot vært tause. Det gjenstår å se om Ziaul Haqs utspill vil utvide den på forhånd store kløften i alliansen.

Iran har gått kraftig ut i internasjonale fora med støtte til mujahedin, men har ellers tilsynelatende hatt nok med sin egen krig og ikke blandet seg for mye inn i afghanske forhold, utenom støtte til endel av shia-gruppene i motstandsbevegelsen. Men i 1987 har Iran vært mer aktiv og sies nå å støtte ikke bare shia-grupper, men også misnøyde elementer i de partiene som utgjør sjupartialliansen, deriblant Qasi Amin-fraksjonen i Hezbi-Islami (Hekmatyar) og Harakates Mansoor-fløy.

Hva som vil komme ut av denne nye politikken er for tidlig å si. Iran er selvsagt interessert i større innflytelse på den storpolitiske arena, men har ikke særlig gode forbindelser med 7-partialliansen.

5. SITUASJONEN PÅ "HJELPEFRONTEN"

Et stort antall organisasjoner driver støtte- og hjelpearbeid for afghanere i en eller annen form. Antallet som driver hjelpearbeid "over grensen" er langt mindre, men økende.

Først i fjor ble det tatt initiativ til en form for samordning av kreftene - i første omgang i det medisinske hjelpearbeidet. I 1987 har det også blitt opprettet et organ for koordinering av ikke-medisinsk hjelp: nødhjelp og jordbruksprosjekter.

a) NCA ble medlem av CMC (Coordination of Medical Committees) i februar 1987. CMC har først og fremst vært et organ for utveksling av erfaringer og informasjon. Afghanistan blir nå forsøkt kartlagt med utgangspunkt i medisinske rapporter fra de komiteene som driver helsearbeid inne i Afghanistan. Norge har hittil vært en dårlig bidragsyter, fordi vi ikke har pålagt helseteamene en journalføring som kunne brukes i slik kartlegging. Men vårt Heleteam II, som ikke kom inn i Afghanistan på grunn av midlertidig blokade av veien, har gått gjennom klinikkrapportene til de aghanske helsearbeiderne i "vårt" område i Ghazni, og Helseteam III har ført journal, så NCAs bidrag til kartlegging vil nå bli bedre. Helseteam II deltok også i utarbeidelsen av CMC's "Doctor's manual", som skal fungere som veileder både for helseteam og avanserte paramedikere.

CMC spiller dessuten en aktiv rolle i å koordinere de organisasjonene som driver vaksinasjonsprogrammer i Afghanistan med støtte av UNICEF, deriblant NCA.

I 1987 har det også blitt reist en grunnleggende diskusjon i CMC om hva slags helsearbeid en skal prioritere: stikkordsmessig krigskirurgi eller primærhelsetjeneste.

CMC har videre i oppgave å koordinere de etter hvert mange kliniklene som blir etablert inne i Afghanistan, slik at organisasjonene som driver dem ikke overlapper hverandre.

b) Tidlig på høsten begynte organisasjoner som driver nødhjelps- og prosjektarbeid i Afghanistan å møtes regelmessig. 7-8 organisasjoner har møtt og utvekslet erfaringer og planer, spesielt hva gjelder jordbrukssektoren, og det hersker brei enighet om å gradvis gå over til mer prosjekthjelp og mindre nødhjelp/brannslokking.

Behovet for å etablere opplæringstilbud i jordbruk, husdyrhold, dyresykdommer med mer er klart signalisert fra mange kommandanters side, og i det til nå uformelle forumet arbeides det med å samle kreftene om slike programmer.

Komiteene som møtes driver også en viss utveksling av erfaring når det gjelder hvem/hvilke områder de støtter, for å unngå overlapping, men mye av denne utvekslingen skjer ennå bilateralt.

c) En egen problemstilling for organisasjonene som arbeider "over grensen" er om de skal kanalisere støtten sin via sjupartialiansen/partiene eller direkte til områdene via kommandantene eller andre representanter for befolkningen. USA-organisasjoner som MSH og VITA er tilhengere av å gå via alliansen; NCA, SCA og andre har vært og er tilhengere av å formidle hjelpen med så få mellomledd som mulig. Denne debatten vil meåsikkerhet fortsette også i 1988. NCA har på sin side bestrebet seg på å ha et positivt forhold til alliansen/partiene, og har i ulike fora og møter forklart hvorfor vi arbeider som vi gjør, og høstet anerkjennelse for det.³⁾

6. SAMARBEID MED QARI TAJ MOHAMMADS FRONT, GHAZNI

Samarbeidet med kommandant og Amir Qari Taj Mohammad, Harakate-Inqelab, Tangai, Ghazni, har nå pågått i tre år. Det begynte som et reikt medisinsk samarbeid, men har utviklet seg til å bli et samarbeid som omfatter mange felt. Nytt av året er støtte til skolene i området, med midler fra Operasjon Dagsverk, og opptrapping av vaksinasjonsprogrammet, med støtte fra UNICEF. Et slikt tett og omfattende samarbeid har mange fordeler: Vi blir godt kjent med hverandre, den gjensidige tilliten øker, vi kan ta opp svakheter og kritikk i en hyggelig atmosfære, og vi har selv periodevis helsearbeidere i området, som kan sjekke om rapportene vi får om bruk av støttemidler, stemmer.

I) Det medisinske samarbeidet

a) Helseteam.

Vi har i 1987 hatt to helseteam i Ghazni, ett bestående av lege og sykepleier, ett team bestående av to sykepleiere. Det første teamet drev en del kirurgisk virksomhet i tillegg til almen konsultasjon, det andre hadde i oppgave å veilede opptrappingen av vaksinasjonsprogrammet og drive primærhelsetjeneste, fortrinnsvis innrettet på mor/barn, pluss opplysningsvirksomhet om hygiene/unngå sykdommer etc.

Ett team (team II) ble ikke sendt inn i Afghanistan, fordi forholdene langs innreiseruten var for farlige. De fikk på den annen side førsteklasses mulighet til å studere det helsearbeidet som drives i Peshawar og omegn, og de gikk dessuten gjennom bunker med rapporter fra de afghanske helsearbeiderne i Qari Taj Mathamads område og kunne dermed danne seg et bedre bilde av deres arbeid. Dette, sammen med rapporter fra tidligere team, har gjort at NCA har oppfordret de afghanske helsearbeiderne inne ("Doctor Party") til en grunnleggende diskusjon om medisiner og virksomheten generelt, samtidig som de ble anmodet om å fjerne enkelte midler (sterk tuberkulosemedisin) fra basarene i området.

De to teamene som var i Ghazni bekrefter antakelser om grotesk høy barnedødelighet (40-50 prosent) og rapporterer om dårlig kosthold og betydelig feilernæring. Kvinner som er i fruktbar alder lider av alvorlig jern- og vitaminmangel. Dødsfall ved fødsler kan unngås ved opplæring av de lokale jordmødrene - dai-

ene. Opplysning på alle nivåer om hygiene, smittefare, framgangsmåte ved diare/dehydrering er påkrevd. Enkelte sider ved tradisjonen: reiving av nyfødte, samt skikken med å ikke gi de nyfødte noe som helst næring/føde de første par døgnene, øker problemene, og teamene har på respektfull måte forsøkt å forklare de negative konsekvensene av slike skikker.

Øvrig materiale om teamenes virksomhet fins i egne rapporter.

b) Vaksinasjon

I fjor startet NCA via helseteam et vaksinasjonsprogram for unger under fem år i Qari Taj Mohammads område, og 500 barn ble fullvaksinert etter norsk mønster (Polio, meslinger, DPT og BCG). I 1987 har det blitt vaksinert 6500 unger i fire omganger..1000 barn ble vaksinert på vårparten (vaksiner sendt inn i desember 1986), 500 unger ble vaksinert våren/sommeren (vaksiner sendt inn med Helseteam I), 1000 unger ble vaksinert sommeren/høsten (vaksiner sendt inn i august), og et program for fullvaksinering av 4000 unger til ble påbegynt under veiledning av Helseteam III i oktober; 3. runde vil være fullført i mars neste år, samtidig som vi håper å begynne en ny omgang med 4000 barn så tidlig som været/vinteren tillater det i 1988.

Vaksinasjonsprogrammet hva gjelder de 2500 barna som ble vaksinert før oktober ble gjennomført dels med støtte i egne midler, dels med midler fra den danske Afghanistankomiteen, og dels med støtte fra Arbeiderbevegelsens Internasjonale Støttekomite (AIS) Norge. De 4000 siste er muliggjort med støtte fra UNICEF, som også har bidratt med utstyr til utvidelse av kuldekjeden (kjølebokser, kjøleskap, generatorer m.v.) og annet utstyr (landcruiser, sykler til vaksinatørene, steriliseringutstyr, vaksiner, sprøyter m.v.) UNICEF støtter i tillegg til NCA tre franske organisasjoner som driver vaksinasjonsprogram blant barn i Afghanistan.

Vaksinasjonsprogrammet drives nå i sin helhet av lokale vaksinatører, som dels har fått opplæring av norske helseteam, dels har lært opp hverandre. I følge helseteam III er de nå profesjonelle i sin virksomhet og gjør et imponerende arbeid med registrering og mobilisering for å sikre at alle barna får alle tre rundene med vaksiner. Folk i området har vært svært positive til vaksinene, og Qari Taj Mohammads nabokommandanter har henvendt seg til NCA for om mulig å bli inkludert i programmet.

c) Medisinforsendelser til klinikkene i Ghazni

NCA har bidratt med tre store medisintransporter til Qari Taj Mohammads område, basert på lister utarbeidet av helseteam. Disse medisinene brukes av helseteamene som er inne, og av det lokale "Doctor Party" som består av afghanske helsearbeidere med varierende utdanning og som driver fire klinikker i området. På grunn av faren for ukyndig overmedisinering er listen under debatt, samtidig som vi har forsøkt å øke "Doctor party"s kunnskaper om de ulike medisinene.

Medisinforsendelene finansieres via UDs nødhjelpsmidler.

d) Opplæring

I 1987 har Qari Taj Mohammad hatt fire personer fra "Doctor Party" i to puljer på opplæring ved Medical Refresher Course for Afghans, et kirurgisk treningssykehus (som har røntgen og egen tannklinik) i Peshawar. To personer skal i nærmeste framtid gå gjennom kurs i kuldekjedeteknikk hos den franske organisasjonen AVICEN, for å sikre god behandling av vaksinene neste år. De samme to holder i skrivende stund på med opptaksprøvene til treningsklinikken "Freedom Medicine" driver i Tal, sør for Peshawar. Qari Taj Mohammad og NCA er skjønt enige om behovet for å styrke den lokale medisinske ekspertisen i området hans, og denne typen treningsvirksomhet vil fortsette. I tillegg har "Doctor party" i 1987 rekruttert sin første kvinnelige vaksinatør, en "dai" (barselkone), som av Helseteam III fikk opplæring i hvordan sette Tetanus-vaksine på gravide kvinner.

"Doctor Party" har i 1987 blitt forsynt med fem eksemplarer av den utmerkete boka "Where there is no doctor" på pashtu, pluss en annen medisinsk. Lærebok og diverse brosjyrer.

II) Jordbruk

Med støtte fra UD/Norge har det i 1987 blitt installert 10 nye vannpumper i Qari Taj Mohammads område. Dessuten har det blitt innkjøpt 4 vannpumper for midler fra AIS. Disse er under installasjon. Helseteam III fikk se alle de installerte vannpumpene i funksjon og deres kommentar er: "Dette er den beste hjelpen dere kan gi folket i Ghazni". Qari Taj Mohammads organisasjon har et eget jordbruksutvalg med teknikere og anvarlige for installasjon og drift av pumpene.

Qari Taj Mohammad forteller selv at avlingene i landsbyer som har vannpumper blir langt større enn i landsbyer som ikke har. Landsbyene i ~~hans~~ område står i kø for å få pumper, og etter det folk fra Ghazni forteller er de så populære at regjeringen i en radiosending har erklært at det er dem som har sørget for vannpumper i dette området! I gjennomsnitt kan omlag 40-50 bønder i et landsbyområde nyte godt av én pumpe. Nabolandsbyer kan hente vann, og hvis landsbyer med pumper har overskudd, hender det at de gir til de landsbyene som kommer dårligere ut. Pumpene er eid av landsbyfolkene som bruker dem, men blir kontrollert av Qari Taj Mommads organisasjon.

Hvilke landsbyer som skal få pumper i hvilke rekkefølge blir avgjort av en egen komité nedsatt av organisasjonen.

NCA har planer om å trappe opp arbeidet med å forsyne området med vannpumper i 1988, forsterket med et boreprogram. Selve arbeidet med å grave brønn til en pumpe krever opptil 20 mann i fullt arbeid i 2-3 måneder. En borerigg vil være til god hjelp. Jordbrukskomitéen i området etterlyser også veterinæroplæring, og helseteamene våre kan bekrefte at dyrene ofte dør av årsaker som eierne ikke kan forklare. NCA har kontakter med organisasjoner som planlegger igangsetting av slike kurs våren 1988, og vil prøve å få to representanter fra området på veterinærkurs.

III) Nødhjelp

I tillegg til prosjekthjelpen har Qari Taj Mohammad i 1987 mottatt betydelige nødhjelpsmidler. Disse er brukt på fire underformål; arbeid med å reparere kareez (det gamle underjordiske kanalsystemet som tradisjonelt har holdt liv i jordbruket), støtte til gjenoppbygging av bombete hus, kontantutbetalinger til spesielt nødstedde familier (familier av invalide eller familier som har mistet forsørger i krigen), og til innkjøp av medisiner. Den største andelen gikk til lønn for folk som har arbeidet med kareez. Størstedelen av dette vanningssystemet er bombet i stykker eller grodd igjen på grunn av mangel på vedlikehold (mindre arbeidskraft i krigssituasjonen), men i en del landsbyer der ødeleggelsene ikke er så altomfattende, har man satset på å gjenåpne systemet. Disse landsbyene blir til gjenkjeld ikke prioritert når det gjelder tildeling av vannpumper.

IV) Skoler

NCA har i 1987 støttet tilsammen 42 skoler i Qari Taj Mohammads område. En del eksisterte på forhånd, en del er nystartet i år. Midlene kommer fra Operasjon Dagsverk 1986, og har gått til lærerlønner, innkjøp av skolebøker og materiell, sykler til inspektørene og et engelskkurs for folk tilhørende organisasjonen. På de skolene NCA støtter går 2232 elever, og disse har 100 lærere. Omlag 4 prosent av elevene er jenter. For noen år siden fantes det ikke jenter i skolene i området, og slik har det vært historisk; det fins knapt kvinner med utdanning. NCA har flere ganger oppmuntrert Qari Taj Mohammads organisasjon til å rekruttere jenter til skolene, tydeligvis med et visst hell. Prosentandelen er lav, men høyere enn det som er vanlig ved skoler inne i Afghanistan. NCA var i utgangspunktet skeptisk til mulighetene for å sette i gang et så omfattende skoleprosjekt, men såvel Helseteam I som Helseteam III (de sistnevnte besøkte 27 av de 42 skolene) bekrefter at skolene fungerer, og at elevtallet og lærerstab er i samsvar med de opplysningene vi har fått tidligere; pluss at entusiasmen for skolegang er stor i området. Foreløpig er skoletilbudet fra 1. til 3. klasse. I 1988 vil det bli satt i gang 4. klasser ved mange av skolene.

V) Transport

Transporten til og fra Qari Taj Mohammads område tar tid og kan være risikabel. I juli mistet fronten en pick-up i et sovjetisk angrep. Denne kommer til å bli erstattet med en tilsvarende bil som er en gave fra den danske Afghanistankomitéen (DAK). I fjor inngikk fronten en avtale med britiske Afghanaid om lån av en ambulanse. Denne avtalen ble sagt opp i høst fordi Qari Taj Mohammads front ikke kunne møte de effektivitetskravene Afghanaid stilte til bruk av ambulansen (den ble blant annet stående i området noen måneder da veien var sperret av regjeringssstyrker). Qari Taj Mohammad mottok etter avtale mellom NCA og den svenske Afghanistankomiteen (SCA) en ny ambulanse fra SCA i begynnelsen av desember.

Fronten hadde store problemer med å få Helseteam I ut av området på grunn av krigshandlinger langs ruten, og flere menneskeliv gikk tapt i de mange forsøkene. Transportteamene har siden dengang nedlagt et betydelig arbeid med å finne alternative ruter, og helseteam III opplevde ingen problemer under transporten. NCA planlegger å yte erstatning til de familiene som mistet medlemmer

i forsøkene på å få ut Helseteam I, og håper å kunne realisere dette i begynnelsen av 1988.

I forbindelse med UNICEFs støtte til opptrappingen av vaksinasjonsprogrammet, ble NCA tildelt en Toyota landcruiser. Denne skal brukes til transport av vaksiner til Ghazni og vil bli anvendt til dette formålet fra tidlig vår 1988.

VI) Klinikksprosjekt

I samarbeid med Qari Taj Mohammad har Afghanistankomiteen utarbeidet planer for en treningsklinik i grenseområdene mellom Afghanistan og Pakistan. Denne skal kunne motta pasienter fra Afghanistan, som dermed kan få hjelp fortære enn om de måtte fraktes helt til Quetta/Peshawar, og den skal gi et opplærings-tilbud til afghanere som vil bli helsearbeidere.

NCA/Peshawar har fulgt opp arbeidet med landskapsplan og arkitekttegning av klinikken, utført avingeniøren Atiqullah. I juni/juli besøkte en dansk-norsk delegasjon Pakistan som ledd i et forprosjekt for denne klinikken. Delegasjonen var sammensatt av Jørgen Røjel, DAK, Arne Poustrup, DANIDA/NORAD og Tor Vadseth, Afghanistankomiteen. De tre var på åstedsbefaring, hadde møter med representanter for henholdsvis norsk og dansk ambassade, med Provincial Administration of Tribal Areas, med Federal Administration of Tribal Areas og med en del organisasjoner som driver medisinsk virksomhet blant afghanerne.

Forprosjektgruppen leverte en positiv innstilling, og DANIDA sa i november ja til prosjektet, under forutsetning av at NORAD også går inn. NORAD forventes å behandle Afghanistankomiteens søknad på nyåret.

VII) Avslutning

Det bor anslagsvis 200 000 mennesker i Qari Taj Mommads område i Ghazni. Svært få har flyktet til Pakistan. Samarbeidet som Afghanistankomiteen har med folk i dette området er på mange måter unikt i forhold til det meste av det hjelpearbeidet som drives på tvers av grensen. Unikt fordi det omfatter så mange sider av tilværelsen, og fordi det er bygget opp en høy grad av tillitsforhold. Gjennom dette arbeidet har NCA høstet lærdommer som lar seg anvende i NCAs øvrige virksomhet - og som kan komme andre hjelpeorganisasjoner til gode.

7. NØDHJELP TIL AFGHANSKE KOMMANDANTER/PROSJEKTER

Utenom hjelpen til Qari Taj Mohammads front har NCA med støtte fra UD/Norge bidratt til 50 prosjekter inne i Afghanistan. Av disse er 38 rein nødhjelp, 9 er en eller annen form for prosjekt (klinikk eller jordbruk) og 3 er ekspedisjoner organisert av hjelpeorganisasjonene selv (1 av den franske organisasjonen Guilde du Raid, 1 av SCA og 1 av NCA i samarbeid med SCA og Afghanaid).

Med årets virksomhet har vi etablert en stamme av kontakter som vi kan bygge videre på: med mer utstrakt støtte til ulike former for prosjekter, eller mer nødhjelp der det er eneste mulighet. Flere kommandanter ønsker en overgang til prosjekthjelp, og søker midler til vannpumper, traktorer, såkorn, okser og gjødsel. Andre begynner å tenke i den retningen dersom de blir spurt. I 1988 forventer vi en klar dreining i retning av mer prosjekthjelp og mindre rein nødhjelp.

Ved utvalget av kommandanter vi støtter har vi tatt hensyn til følgende kriterier:

- Kanalisere støtte til særlig krigsrammets eller nødstilte prvinser.
- Kanalisere støtten til kommandanter som får godt skussmål av andre fra området, og som samarbeider bra med andre.
- Gi en rimelig fordeling av støtten mellom de forskjellige politiske kreftene i motstandsbevegelsen.

I arbeidet med utvelgelse av kommandanter har vi hatt stor nytte av SCA som har et eget stort apparat for å undersøke deres bakgrunn og funksjon i områdene de kommer fra. Slik sjekking er viktig, fordi det tidvis dukker opp såkalte "Peshawar-kommandanter" som ikke har til hensikt å bruke eventuelle midler til hjelpetiltak inne i Afghanistan.

Vårt eget arkiv består nå av intervjuer med 268 kommandanter. Ved hjelp av disse intervjuene kan vi kryss-sjekke opplysingene som den enkelte kommer med.

Oppfølgingen av prosjektene består i at de ansvarlige via kontrakt og i de fleste tilfeller utdeling av skjema, blir pålagt å levere rapport for bruken av pengene innen et visst antall måneder, avhengig av hvor langt unna Pakistan de opererer. Dessuten prøver NCA på annen måte å undersøke hva som faktisk har

skjedd i området: via kontakter med flyktninger fra området, via utlendinger (helsearbeidere, journalister) som har reist i området m.v. Når rapport foreligger, gjennomgår NCA denne og intervjuer kommandanten eller hans representant(er).

Av de 11 som fikk støtte i første kvartal har 10 levert rapport. Av de 16 som fikk støtte i annet kvartal har 10 levert rapport. Av de 38 (her: flere som hadde mottatt støtte og rapportert om denne tidligere) som fikk støtte i tredje kvartal, har 13 levert rapport. Det må tilføyes at for endel kommandanter som fikk støtte i annet kvartal og flertallet av de som mottok støtte i tredje, har fristen ikke løpt ut ennå.

En gjennomgang av rapportene tyder på at det er svært få som vitner om forfalskning/rein svindel. I ett tilfelle har kommandanten brukt pengene annerledes enn det som var avtalt; i hovedsak til transport og medisinsk behandling for mujahedin i Pakistan. I noen tilfeller er rapportene ufullstendige fordi originalrapportene kom bort i krigshandlinger (drap på sendebud, konfiskasjon).

Vi har valgt å fortsette samarbeidet med de kommandantene som har kommet med troverdige rapporter, og avbryter samarbeidet med kommandanter som ikke leverer rapporter, eller der rapportene tyder på misbruk. I tilfeller der vi mener rapportene er ufullstendige, gir vi kommandantene i annen omgang en lavere sum enn vi hadde planlagt, og forklarer dem hvorfor.

Det siste er et uhyre strengt tiltak overfor et krigsherjet folk, og ofte tungt å iverksette menneskelig sett. Men andre komiteer som driver tilsvarende arbeid, følger samme prosedyre, og den er basert på erfaringer over flere år med hjelpearbeid.

I de tilfellene der pengene går til alminnelig nødhjelp, rapporterer de fleste kommandantene at de i samråd med lokalbefolknigen har gitt midler til spesielt trengende familier: familier der hovedforsørger er drept, invalidisert, eller sitter fengslet, og familier som har mistet hus, krøtter eller avlinger i bombeangrep. I noen tilfeller har pengene blitt jevnt fordelt til et større antall familier i en/flere landsbyer, der representantene sier at "alle er fattige". I omlag halvparten av tilfellene har kommandantens organisasjon på sentralt hold sørget for innkjøp av matvarer/klær/ulltepper/medisiner; i den andre halvparten er støtten gitt i kontanter til de enkelte familiene.

I to tilfeller har vi grepet inn raskt på signaler om øyeblikkelige behov; det ene da representanter for en Jamiate-kommandant i Kabul-området kom og fortalte at flere landsbyer i området var bombet og at folk trengte øyeblikkelig nødhjelp om de ikke skulle flykte; det andre etter at flere rapporter fra Logar uavhengig av hverandre fortalte om omfattende bombing og mellom 1500 og 2000 hjemløse familier som hadde mistet det meste. I det siste tilfellet ble det et samarbeid mellom SCA, Afghanaid og NCA om en ekspedisjon til området for å hjelpe folk, uavhengig av partitilhørighet.

I endel tilfeller har hjelpen gått til interne flyktninger, familier som har søkt tilflukt i nabodistrikter eller -provinser fordi deres egne områder er ødelagte. Støtten til en av Badakshan-kommandantene skal i sin helhet brukes til et jordbruksprosjekt for slike flyktninger.

Foruten klinikkene i Qari Taj Mohammads område, støtter NCA nå to klinikker i Nuristan, en klinik i Balkh, to klinikker i Herat og klinikkene i Ahmed Shah Masoods område på Nordfronten - de siste i samarbeid med to andre hjelpeorganisasjoner.

Alt i alt mener vi at de midlene NCA har formidlet over grensen har vært med på å gi mange en mulighet til å overleve inne i sine egne områder av Afghanistan; hindret dem i å bli landflyktige i leirer i Pakistan eller Iran. Dette er i sin tur med på å holde motet oppe i motstandsbevegelsen: hvis stadig nye områder blir tømt for sivilbefolkning, har den ingen sjanser.

En tidligere NCA-representant som vikarierte ved Peshawar-kontoret i sommer, Per Hornfelt, undersøkte under sitt opphold responsen blandt motstandsbevegelsens representanter på sitt forslag om å forsyne dem med spesielle kompakte nødproviantrasjoner fra Norge. Dette prosjektet er nå godkjent av UD, og vil komme i gang på nyåret.

8. UTDANNING/OPERASJON DAGSVERK

De første årene etter den sovjetiske invasjonen så det ut som om en hel generasjon afghanere skulle miste mulighetene for utdanning. Utgangspunktet var på forhånd dårlig, landet hadde omlag 90 prosent analfabeter, men skolesektoren var i kraftig vekst helt til Saur-revolusjonen i 1978. Da reiste folk på landsbygda seg mange steder i protest mot de Sovjet-inspirerte reformene i utdanningssystemet, og mange skoler ble stengt. Etter hvert som det ble klart at krigen kom til å vare lenge, har den afghanske motstandsbevegelsen stadig lagt mer vekt på utdanning, og det fins nå hundrevis av skoler i de mujahedin-kontrollerte områdene³⁾, i tillegg til at partiene driver sine skoler blant flyktingene.

NCA fikk i 1987 for første gang tildelt midler fra Operasjon Dagsverk 1987, som starten på et femårsprogram.

Vi har støttet følgende prosjekter:

Afghanistan Education Committee, som sorterer under SCA og pr. i dag støtter skoler med tilsammen 37000 elever i Afghanistan. Medical Refresher Course for Afghans (MRCA), som har et fullt utstyrt treningssykehus og mottar afghanske sykepleierstudenter for opplæring.

To organisasjoner av afghanere som driver sykepleieropplæring for henholdsvis kvinner og menn i Peshawar.

Bibi Aishya jenteskole i Peshawar, med utdanning fra 1. til 11. klasse og 300 elever.

En jenteskole i Khorazan-leiren med utdanning fra 1. til 3. klasse, foreløpig med rundt 50 elever.

Qari Taj Mohammads organisasjon, der vi har støttet 42 skoler med tilsammen 2232 elever.

Ved siden av OD-midlene har vi gitt støtte av komiteens innsamlede midler til etpar andre utdanningstiltak:

- Penger til innkjøp av kopimaskin, skrivemaskin og symaskin til Tajwar Kakars (kjent fra to Norgesbesøk) jentegymnas i Peshawar.
- Afghanistan-kart til ovennevnte skole, og til et gymnas for gutter i Peshawar.
- Støtte til en jenteskole i Iran, like ved grensen. Skolen er drevet av Amina Afzali, enke av den berømte kommandanten

Safiullah Afzali, som ble drept i et sovjetisk-regissert attentat i Iran i juli. Skolen har 225 elever. Amina Afzali driver også alfabetiseringskurs for voksne kvinner.

- Innkjøp av skolebøker til et lite skoleprosjekt i Paktia-provinsen, under kommandant Khazan Gul, en av Afghanistankomiteens gamle kontakter; foreløpig 12 elever.

Se ellers egen rapport om Operasjon Dagsverk.

9. INFORMASJONSARBEID

En viktig del av NCA/Peshawars arbeid er å informere gjester som kommer til Peshawar, bistå journalister fra Norge og selv drive informasjonsarbeid i forhold til den norske opinionen. I 1987 har det skjedd en kraft opptrapping på dette feltet.

a) Gjester

19. januar gjestet Stortingets Utenrikskomité Peshawar i én dag, ledet av tidligere statsminister Kåre Willoch. En av NCAs representanter fulgte delegasjonen, og om kvelden ble det arrangert middag for gjestene i NCAs hus i Gulmohar lane. Middagen var et samarrangement mellom NCA og Den norske Afghanistanhjelpen.

I mars hadde NCA/Peshawar besök av to representanter for Senterpartiets ungdomsorganisasjon, der vi orienterte om komiteens arbeid.

I mai hadde vi besök av to representanter for dansk Unge Venstre. Vi orienterte om vår virksomhet og hjalp dem litt med øvrig program i Peshawar.

Videre har vi på mer uformelt vis hatt besök av andre gjester, dels venner av oss som arbeider her, dels venner av komiteen. Alle har blitt orientert om NCAs arbeid og fått hjelp til å se det de ønsker i Peshawar.

b) Presse/kringkasting

I forbindelse med Utenrikskomiteens besök hadde NCA Dagbladet (Einar Hagvaag og Johan Brun) på besök noen dager, og de fikk hjelp og råd av kontoret. NTB og NRK var også til stede under middagen med utenrikskomiteen.

To journalister fra Drammens Tidende besøkte Peshawar i begynnelsen av oktober, og fikk være med NCA på besök/intervjuer i

en flyktningeleir og på møter på kontoret.

I november besøkte journalisten Albert Henrik Mohn Peshawar og som i fjor hadde han et godt samarbeid med NCA.

c) Egenproduksjon

I og med at en av de to ansatte på NCAs kontor i Peshawar er profesjonell journalist, har det blitt produsert en rekke større og mindre artikler herfra til norske massemeldingene.

Tiden har dessverre ikke tillatt mer enn noen timer ukentlig til slikt arbeid, og det har derfor ikke blitt så jevnt og mye informasjonsarbeid som vi hadde ønsket.

Det vi i skrivende stund vet om er at 8 bidrag til NTB har blitt trykt, 34 bidrag til dagspressen (Dagbladet, Bergens Tidende, Arbeiderbladet, Klassekampen), 12 bidrag til fagblad/ukeblad eller liknende. Atte bidrag er sendt såpass nylig at vi ikke vet ennå om de er antatt, og noen flere blir det nok før året er omme.

d) Afghanere til Norge

En av de kvinnelige afghanske forgrunnsfigurene her i Peshawar, Tajwar Kakar, var årets hovedtaler på 8. mars i Oslo. Hun og mannen var også Afghanistankomiteens gjester på et seminar i Afghanistanuken. I uken reiste ellers Wahidi, representant for Hezbi-Islami på turne i Norge. Det samme gjorde Saifurrahman, som arbeider på NCAs kontor i Peshawar. Leder av ANLF, Sighbullah Mujadeddi, besøkte Norge under Afghanistanuken og deltok på presseseminar. Dette ga god pressedekning, spesielt fikk de to som reiste rundt i landet store oppslag i lokalpressen.

10. KVINNESOLIDARITET

Tradisjonen i det afghanske samfunnet gjør at kvinner og jenter kommer i annen rekke. Fedre skyter salutter i luften når sønner blir født. De blir sendt på skole, døtrene ofte ikke. Helsestilling for kvinner blir ofte mye dårligere enn for menn, fordi det er skrikende mangel på utdannede kvinnelige helsearbeidere, og fordi det regnes som en skam å bli behandlet av mannlige helsepersonell. Det nyttet lite for en utenlandsk solidaritetsorganisasjon å presse moderne oppfatninger på afghanerne. Men det går fint å diskutere og ta utgangspunkt i dem som vil forand-

ring, ikke minst i kvinnene selv.

NCA spør nesten alltid om kvinner/jenter når vi intervjuer noen som ber om hjelp. Og vi spør spesielt om jenter og utdanning. Afganske kvinner oppsummerer selv at utdanning er den viktigste enkeltfaktoren som kan endre kvinnenes situasjon.

I 1987 har vi gjort følgende på kvinnesiden:

9 av artiklene som er sendt hjem og trykt handler spesielt om kvinner.

Vi har støttet fire skoler for jenter, tre i Pakistan og en i Iran.

Vi har støttet en illegal kvinnebulletin som spres i Kabul-området og er utgitt av kvinneorganisasjonen til shia-partiet Harakate-Islami.

Vi har hjulpet Malika, kvinne og torturoffer, med støtte til livsopphold og legehjelp for smerter hun pådro seg under fengselsopphold i Kabul.

Vi har støttet et sykepleierkurs for afganske kvinner og jenter i Peshawar.

Vi har diskutert betydningen av å rekruttere jenter til skolene i Qari Taj Mohammads område i Ghazni og antakelig bidratt noe til at denne rekrutteringen er kommet i gang.

Helseteamene, særlig Helsteam III har lagt spesiell vekt på mor/barn i informasjonsarbeidet sitt, og det er nå rekruttert en kvinnelig vaksinatør i Ghazni, som vil få spesielt ansvar for Tetanus-vaksinasjon av gravide kvinner.

Vi bidro til at Tajwar Kakar, kjent kvinneaktivist, dro til Norge for å holde tale 8. mars og for å delta på presseseminar i Oslo i Afghanistan-uken.

Vi planlegger nå et program for opplæring av de tradisjonelle barselkvinnene i Ghazni i 1988. Dette er noe komiteen har hatt på dagsorden også tidligere, men det kreves tålmelige diskusjoner og konkret planlegging for å realisere et slikt forslag, derfor er det utsatt.

Den ene NCA-representanten har deltatt regelmessig på møtene til Internasjonal Kvinnegruppe i Peshawar, et forum som består av afganske, pakistanske og andre kvinner, og som utveksler erfaringer når det gjelder programmer for å mobilisere kvinner.

Tidligere er det gjort lite på dette området. 1987 representerer en klar markering av at NCA ønsker en kvinneprofil i arbeidet.

11. INDIVIDUELL BISTAND

A legge stor vekt på hjelp til enkeltindivider kunne lett legge beslag på all den tiden kontoret i Peshawar har å rutte med. Dette er derfor et område som prioriteres lavt. Men vi har gjort noen unntak, fordi det fins tilfeller der vi vanskelig kunne gjøre noe annet - og fordi det har vært en måte å bygge broer mellom grupper/enkeltpersoner i Norge og afghanske flyktninger. Til slike formål har vi hatt tre kilder til rådighet:

- "Terje Dahls fond", en privat gave til komiteen.
- "Malika-fondet", et resultat av brevskriving fra den ene koordinatorens side, til venner, familie og kjente.
- "Slemmestad-fondet", penger samlet inn som ledd i en Afghanistan-aksjon som ble iverksatt på Slemmestad Ungdomsskole, der den andre koordinatoren tidligere var ansatt.

Terje Dahls fond ble i hovedsak brukt til operasjoner av to mujahedin som vanskelig kunne overleve uten. Den ene ble sendt til Frankrike for operasjon, og NCA bidro som en av flere organisasjoner. Den andre ble operert i Pakistan.

Malika-fondet gikk delvis til Malika selv, eksfange med betydelige helsemessige problemer som følge av tortur og fengsling, dels til prosjekter som det er redegjort for under punktet om Kvinnenesolidaritet.

Slemmestad-fondet ble utdelt til 43 vanskeligstilte flyktningefamilier, dels familier med foreldrelose barn, familier der faren er drept eller sitter/har sittet i fengsel, familier der forsørger er krigsinvalid.

I tillegg til disse hjelpeprosjektene har NCA fortsatt å formidle spesielle trøyer til krigsofferet Nawab, som vitnet på Afghanistan-høringen i Norge i 1986. Disse trøyene blir formidlet av venner i Norge for å lindre smertene Nawab har etter store napalmskader på huden.

12. KONTAKT MED AFGHANSKE ORGANISASJONER

NCA/Peshawar har et bredt nedslagsfelt i det afghanske miljøet, og opprettholdelsen av disse kontaktene er en viktig del av vår virksomhet.

Vi har hatt som mål å ha kontakt på ledelsenivå med alle partiene i sjupartialliansen, men har ikke greid å gjennomføre dette i løpet av 1987. Dels fordi tiden har blitt for knapp, dels på grunn av avtaler som har blitt avlyst.

I 1987 har vi hatt kontakt med følgende organisasjoner:

- Afghan Aid Association, ledet av Dr. Shaghiwal, en organisasjon som driver klinikker i Afghanistan. NCA har støttet en av disse.
- Alliance Health Committee, Sjupartialliansens øverste organ for helsespørsmål. NCA deltok på deres eksamensseremoni for utdannede førstehjelpe, og har hatt flere møter med leder for disse kursene, Dr. Fatimi.
- Afghan National Liberation Front (ANLF), møter med partiledet Sighbatullah Mujadeddis bror Hashmatullah. Møter med deres representant for jordbruksplanlegging, Khowaja Mohammad, som vi bruker som kontakt for formidling av støtte til et jordbruksprosjekt i Kunar.
- Harakate-Inqelab, møte/intervju med deres partiledet Mohammad Nabi Mohammadi. En representant for partiet deltok på møte med Utenrikskomiteen i januar.
- Harakate-Islami; møte med deres representanter i Peshawar, støtte til organisasjonens kvinnebulletin.
- Hezbi-Islami (Hekmatyar), møte/intervju med partileder Gulbudin Hekmatyar; representant for partiet på Norgesbesøk i mars; to representanter for partiet deltok på møte med Utenrikskomiteen. Møter med partiets organisasjon for hjelp til politiske fanger, støtte til denne organisasjonens arbeid.
- Independent Revolutionary State of Afghanistan (IRSA), en organisasjon som kontrollerer deler av Nuristan, møter med Ghulam Hussein, organisasjonens helseminister. Støtte til hans klinikkarbeid.
- Jamiate-Islami, diverse møter med representanter for deres politiske kontor (Eshaq og Masood Khalili), møte med Jamiates kvinneorganisasjon, møter med deres utdanningsorganisasjon (ledet av Dr. Abdul Hay). Bidratt til at den sistnevnte organisasjonen

sjonen fikk møte Chargé d'Affaires Jon Ramberg ved den norske ambassaden i Islamabad og diskutere mulighetene for å gi aghansk ungdom stipender for å studere i Norge.

- Møte med Revolutionary Association for Women of Afghanistan (RAWA), en organisasjon Afghanistankomiteen har hatt kontakt med tidligere, men som ikke har latt høre fra seg på noen år.
- Møter med UMCAMD (United Medical Centre for Afghan Mujahed Doctors), nå splittet i tre fraksjoner som alle driver opplæring av aghansk helsepersonell.
- Writers Union for a Free Afghanistan (WUFA), møte/intervju med denne organisasjonen, som gir ut bulletiner og oversetter bøker til farsi/pashtu.

I tillegg har NCA to ganger besøkt Psychiatric Centre for Afghans, drevet av psykiateren Dr. Dadfar, og Obstetric Clinic for Afghan Women, en fødselsklinik for aghanske kvinner.

13. KONTAKT MED UTENLANDSKE ORGANISASJONER

Det er etter hvert et svært høyt antall organisasjoner som opererer i Pakistan og som arbeider med Afghanistan på en eller annen måte. En del av disse møter vi gjennom de to formene for koordinering som fins (se pkt 5), endel har vi hatt en eller annen form for samarbeid/møtevirksomhet med. I 1987 gjelder dette følgende organisasjoner:

- Afghanistan Education Committee. Flere møter, intervjuer. Støtte med OD-midler.
- Afghanistanhjelpen. Samarrangement i forbindelse med Utenrikskomiteens besøk. Diverse møter/samtaler.
- Afghanaid (GB). Samarbeidsavtale om ambulanse, diverse samtaler/møter. Samarbeid om nødhjelpekspedisjon til Logar, november.
- AFRANE (Amitié Franco-Afghane), fransk organisasjon som har forsynt Qari Taj Mohammads område med tre traktorer og en treskemaskin. Møter.
- Afghan Media Resource Centre; et senter bygd opp med midler fra Boston University, som gir afghanere foto-, video- og journalistisk kunnskap og sender dem inn i ulike deler av Afghanistan for å rapportere om utviklingen av krigen. Diverse møter, regelmessig bruk av deres mørkeromskapasitet.

- Agricultural Survey. Et prosjekt igangsatt av SCA for å kartlegge jordbruksituasjonen i Afghanistan. Møter.
- Amnesty International. AI hadde en delegasjon på besøk i Peshawar i månedsskiftet november/desember, ledet av Abbas Fais. NCA hadde flere møter med delegasjonen, som intervjuet våre representanter, vårt helseteam og diverse andre personer (deriblant eksfanger) som vi satte dem i kontakt med.
- Austrian Relief Committee, diverse møter, formidlet "Where there is no doctor".
- AVICEN. Fransk organisasjon som driver opplæring av vaksinatører og vaksinasjonsprogrammer. Kontakt i forbindelse med opplæring i kuldekjedeknikk. To fra Ghazni på kurs på tampen av året.
- Danish Committee for Aid to Afghan Refugees (DACAAR). Diverse besøk til deres sysenter for kvinner og til en av leirene der de har prosjekt. Samarbeidsavtale gjør at NCA kan bruke deres Telex-maskin til selvkost.
- Den danske Afghanistankomiteén (DAK). Felles forprosjektdelegasjon i forbindelse med planene om klinikk i Pakistan. Mottatt midler til innkjøp av ny bil til Qari Taj Mohammad, som erstattning for den som ble bombet i juli. Samarbeid om Helseteam I, som besto av dansk lege og norsk sykepleier. Mottok dioskop fra DAK for videreformidling til Freedom Medicine's klinikk.
- Dental Clinic for Afghan Refugees, Dr. Balutich. Diverse møter.
- European Coordination, en samarbeidskomite for europeiske organisasjoner som arbeider med Afghanistan. NCA er ikke medlem. Møter med deres representant som besøkte Peshawar i vår.
- Flyktningerådet, Norge. Møter med deres representant Nils A. Sivertsen da han besøkte Peshawar i høst.
- Freedom Medicine. NCA representert på deres eksamensseremoni på klinikken i Tal, september. Formidlet dioskop fra Jørgen Røjel, DAK, til dem.⁴⁾
- Freundeskreis für Afghanistan. Møter i forbindelse med støtte til og evaluering av kommandant Khazan Gul.
- Guilde du Raid. Fransk organisasjon som formidler nødhjelp inn i Afghanistan. Møter. Støtte til deres ekspedisjon til Bamyan-provinsen.
- Health Unlimited. Britisk organisasjon som formidler nødhjelp inne i Afghanistan. Møte.
- Inter Church Aid, Harrison Massey. Møter i forbindelse med evaluering og støtte til UMCAMDs ulike fraksjoner. Kjøpt vatlepper til den lille kommandant..

- International Committee of the Red Cross (ICRC). Møter i forbindelse med NCAs kontakter med eks-fanger. ICRC har videreforsmidlet til Geneve en rapport fra NCA om to eksfanger som opplevde hvordan fengselsmyndighetene i Poul-e-Charkhi behandlet fanger før, under og etter ICRCs besøk i dette fengslet i mai.⁵⁾

- International Medical Corps. USA-organisasjon.

Kjøpt bøker for bruk i Afghanistan: General Health Course av dem.

- International Women's group. NCA-representant deltatt på møter med aghanske, pakistanske og andre kvinner, diskusjon og utveksling av erfaringer om kvinnekonsesjoner.
- Kirkens Nødhjelp. Diverse møter og formidling av kontakter begge veier.
- Landsinitiativet Sovjet ud av Afghanistan (LISA). Besøk av representant for organisasjonen våren 87.
- Medecins du Monde (MDM). Samarbeid om vaksinasjonsprogram.
- Medecins Sans Frontières (MSF). Samarbeid om vaks. program.
- Managing Science for Health (MSH). USA-organisasjon som samarbeider nært med sjupartialiansen. Møter. Samarbeid i forbindelse med støtte til Dr. Sahar, Nordfronten.
- Medical Refresher Course for Afghans. Fransk drevet treningssykehus i Peshawar. NCA støtter dem med OD-midler.
- Medical Training for Afghans (MTA), fransk/belgisk treningssykehus. Møter, planer om å støtte dem med OD-midler fra 88.
- Oxfam, møter med Nick Gardiner i forbindelse med støtte til sivilbefolkningen i kommandant Khazan Guls områder.
- Peshawar Press Club. Et uformelt forum for journalister i Peshawar som dekker Afghanistan-spørsmålet. Deltatt på møter.
- Serve, amerikansk hjelpeorganisasjon. Kjøpt helsebrosjyrer for bruk/testing i Ghazni.
- Sandy Gall's Afghanistan Appeal. Møter med leder Elizabeth Winther under hennes to besøk i Peshawar.
- Swedish Committee for Afghanistan. Omfattende samarbeid, først og fremst om medisinsk hjelp og nødhjelp.
- UNHCR. Møte i forbindelse med individuell hjelp (Malika).
- UNICEF. Samarbeid i forbindelse med deres støtte til NCAs vaksinasjonsprogram i Ghazni.

14. KONTAKT MED NORSKE MYNDIGHETER

I året som har gått har NCA hatt et utmerket forhold til den norske ambassaden i Islamabad og de ansatte der. På forsommerten besøkte Chargé d'Affaires Jon Ramberg NCA i Peshawar, og NCA ga en brei orientering om NCAs arbeidsfelt.

NCA hadde også kontakt med ambassaden i forbindelse med afghenerne som skulle til Norge under Afghanistan-uken og opplevde rask og god service fra ambassadens side.

I høst fikk Jon Ramberg besøke Qari Taj Mohammad og hans venner under et besøk i Quetta. Sammen med Kirkens Nødhjelps Kjeil Helge Godfredsen ble han invitert til middag, og påfølgende samtaler.

Videre har NCA formidlet kontakt mellom Jamiate-Islamis utdanningsavdeling, som nå har hatt møte med ambassaden/Ramberg.

NCA har videre sørget for at ambassaden er orientert om helseteamene vi sender inn i Afghanistan, og helseteamene har hatt møter med ambassadens folk.

NCA holder den norske ambassaden godt orientert om vår virksomhet via diverse skriv, rapporter og kopier av avisartikler.

15. KONTAKT MED DANSKE MYNDIGHETER

I og med at to personer i årets tre helseteam har vært danske statsborgere, har NCA holdt den danske ambassaden orientert. Det har også vært møter mellom representanter for den danske ambassaden og de danske teamdeltakerne.

16. KONTAKT MED PAKISTANSKE MYNDIGHETER

NCA har hatt flere kontakter med Chief Commissioner for Afghan Refugees i forbindelse med skattefritak for bil/kopimaskin. Videre har vi sendt informasjon om vår virksomhet til dem i forbindelse med en brosjyre de skal gi ut om hjelpeorganisasjonene.

I forbindelse med reiser i Tribal Areas og besøk i flyktningeleirene har vi hatt kontakt med Provincial Administrator of Tribal Affairs og flyktningemyndighetene her i North West Frontier Province. Kontakten har fungert utmerket.

17. KONTORET I PESHAWAR

Før 1987 hadde NCA såkalte korttidsrepresentanter i Peshawar. Disse arbeidet i gjennomsnitt omlag tre måneder hver ved kontoret. Etter at NCA oppnådde å få NOC (Non Objection Certificate) av de pakistanske myndighetene, lå mulighetene åpne for en mer permanent representasjon.

Terje Skaufjord og Elisabeth Eide ble ansatt i én stilling, som i praksis raskt utviklet seg til to fulle jobber, fordi aktiviteten til NCA har økt drastisk i 1987. Vi har fortsatt bare én afghaner på kontoret, men vår pakistanske sjåfør og altmuligmann, som er nyansatt av året, løser mange problemer som sorterer under kontoret.

Ved inngangen av året var det tre chowkidarer ansatt ved kontoret. I løpet av året har vi utvidet med en halv stilling. Kokken er den samme som før.

NCA-staben består nå av to norske koordinatører, en kont

Ved kontoret gjennomføres stabsmøter med jevne mellomrom, der koordinatorene og de andre ansatte kan ta opp forslag av ymse slag, klagemål når det gjelder arbeidssituasjon og andre aktuelle spørsmål.

18. ØKONOMI

Den totale "omsetningen" ved Peshawar-kontoret lå i fjor på 3.5 millioner rupees. I år er den oppe i 14.5 millioner. Dette er i seg selv en sterk indikator på den økte aktiviteten ved kontoret. Denne økningen tatt i betraktning har driftsbudsjettet økt meget beskjedent.

I 1986 var administrasjonsutgiftene ved Peshawar-kontoret på Rs 554.750, mens de i år ligger på Rs 821.230. (60 prosent av lønnsutgiftene til koordinator er holdt utenfor, men omrent slik var det i fjor også, og uansett; disse utgiftene er også beskjedne).

I 1986 var bevilgningene til prosjekter inne i Afghanistan på Rs 2.478 millioner, mens de i år er på Rs 11.661 millioner. Til prosjekter i Pakistan gikk det i fjor Rs 43.880,- mens det i år har gått 1.358.584.- (Den dramatiske økningen på de siste tallene skyldes i hovedsak Operasjon Dagsverk).

Kontoret har foretatt én nyinvestering av en viiss størrelse: innkjøp av personbil til bruk i det daglige arbeidet; Toyota Corolla 1987-modell. I tillegg er det installert to nye air-conditioners i Gulmohar lane, og innkjøpt et brukt TV-apparat.

Samlet sett kan vi konkludere med at Peshawar-kontoret ligger på et akseptabelt nivå hva angår utgifter til egen drift.

NOTER:

1. Sovjetunionen har et trettitalls garnisoner i Afghanistan. I midten av desember er den uhyre viktige Khost-garnisonen i Paktia-provinsen beleiret med et firesifret antall mujahedin fra flere partier, og regimet har hittil ikke greid å få fram forsterkninger til garnisonen.
2. På tampen av året ble det avholdt møte mellom representanter for vårt "nødhjelpsforum" og US AIDs representant i Pakistan, Larry Crandall. Hensikten med møtet var å vinne forståelse for vår måte å arbeide på, med hovedvekt på "cash for food"-programmer.
3. Alliance Education startet sin virksomhet i sommer med støtte fra en USA-organisasjon. De oppgir å ha støttet 650 skoler allerede, men har ennå ikke fått rapporter/bekreftelser på hvilke som fungerer. AEC støtter pr. i dag 250 skoler i Afghanistan, og har fire års utdanningsvirksomhet i Afghanistan bak seg.
4. To kandidater fra Qari Taj Mohammads område var ved årets avslutning i ferd med å gjennomføre opptaksprøver for å komme på kurs ved klinikken i Tal. Helseteam II tilbrakte vel to uker ved denne klinikken for å evaluere og lære av arbeidet der.
5. NCA-representantene har flere ganger besøkt ICRCs kirurgiske sykehus, og sørget for at andre norske gjester har fått se det. I tillegg har flere av de ansatte blitt rekruttert som blodgivere!

GHAZNI

Sterilisering
av spraytene
er viktig!

Nå med
nytt utstyr

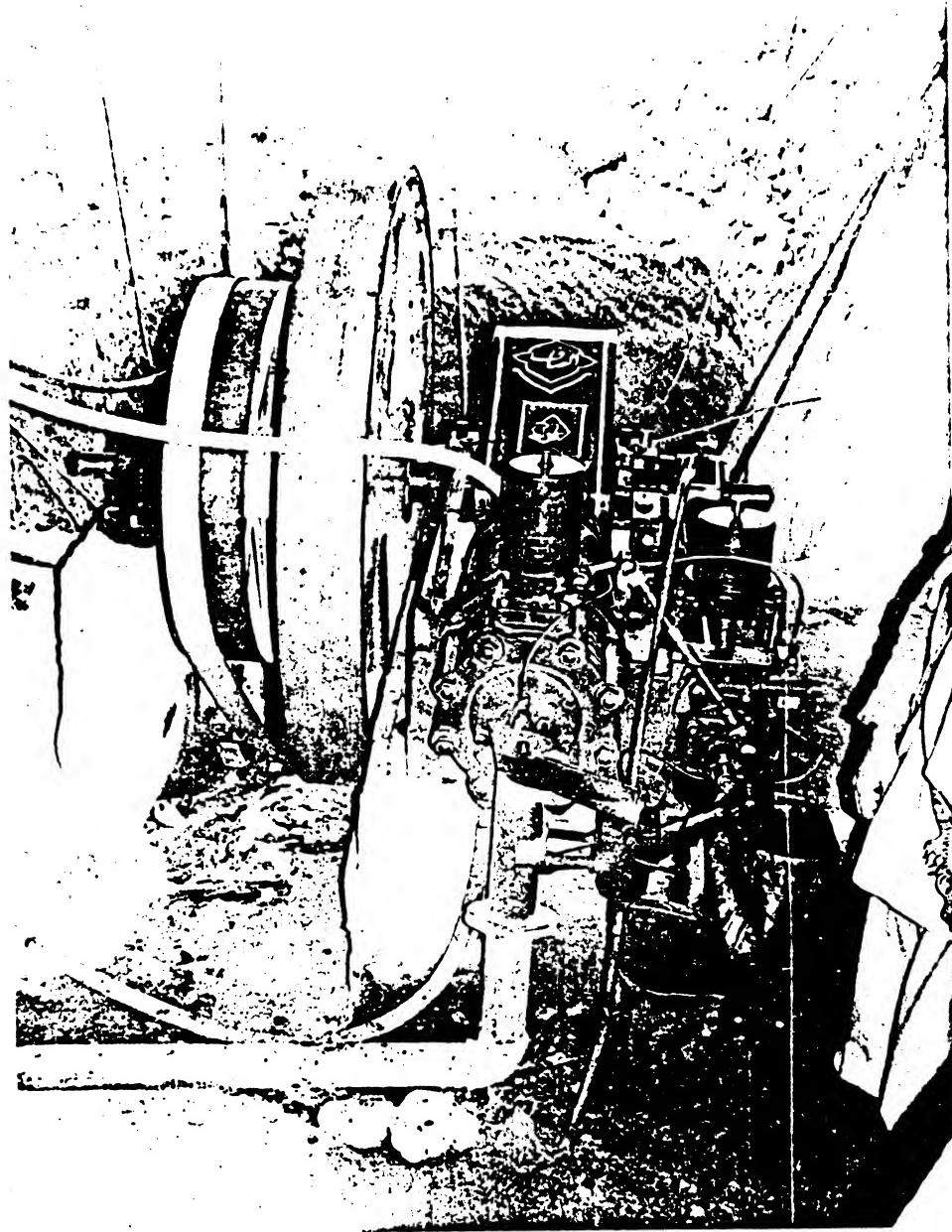

Vaksinasjonsteam
og unger i kø.

Vaksinatørene fører
de nye, bedre
vaksinasjonskortene.

GHAZNI

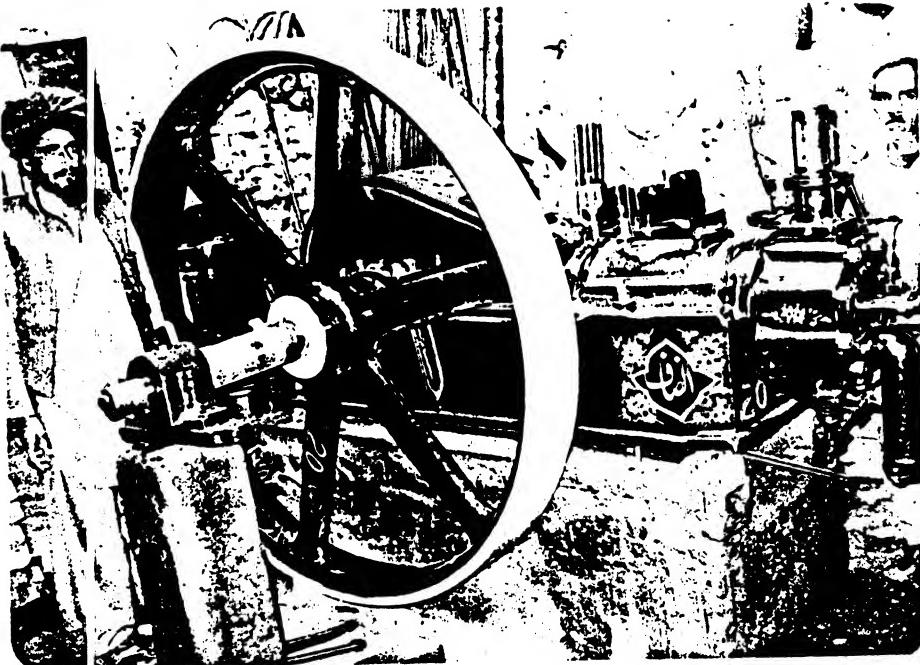

Vannpumpe på
plass.

Fruktbare
jorder.

GHAZNI

Vannpumpe ved
innkjøpssted:
Lahore, Pakistan.

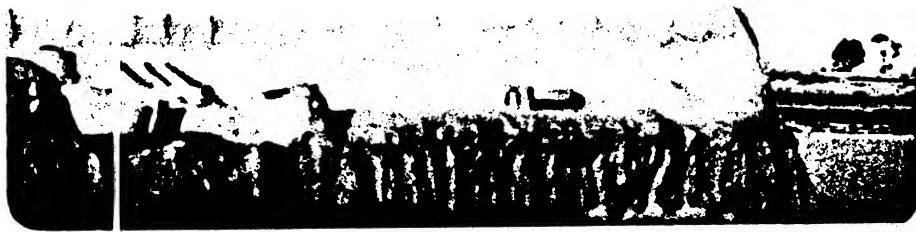

Gravearbeid i forbindelse
med installasjon av
vannpumpe.

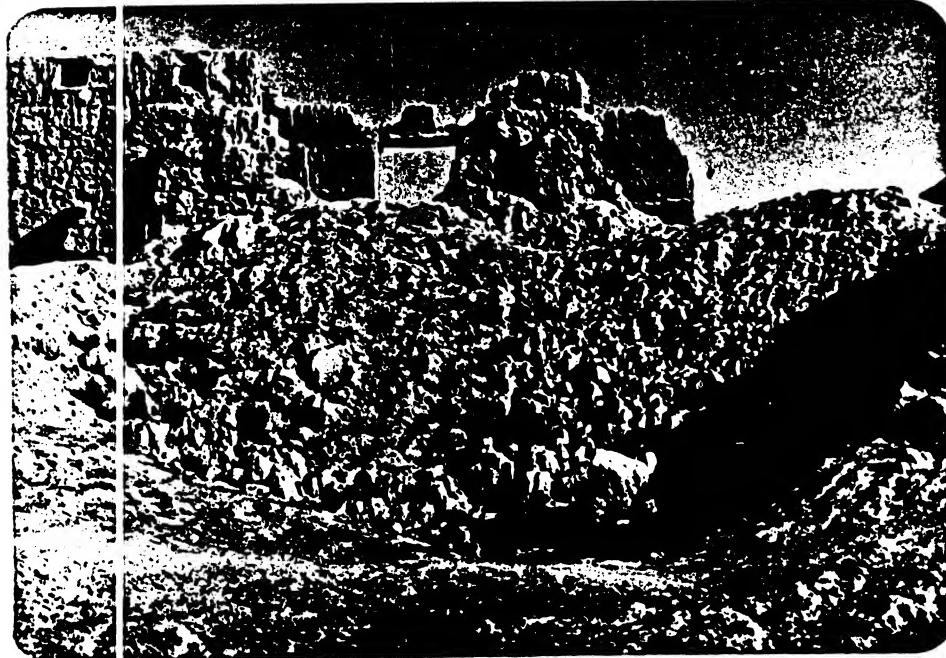

Og her: en pumpe i
full sving: det livgivende
vannet.

Helikopter
like før
angrep.

Og slik
ser det ut..

.. etter et
angrep

KABUL
(Pushman)

Førstehjelp, mindre
krigsskade.

I et forsøk på å demontere
en leketapsbombe, skadet
han hånden sin.

Martyr-grav.

GHAZNI

Unger
venter på
tur..

Secdig, en av
vaksinasjonsteam-
lederne

Denne gutten har hatt polio
og kan ikke gå.
Vaksiner kan hjelpe
de unne barna.

KUNAR

Fra
Dr. Afzals
klinik i Nuristan,
drevet med
NCA-søtter

DE DODE I 1987

Kommandant
Eng. Jalaludeen,
Hizbi Islami,
Kabul.
Mottok støtte
fra NCA.
Drept under
bombing.

Kommandant
Safiullah Afridi,
Jamiat-e-Islami,
Herat.
Mottok støtte
fra NCA.
Drept i attentat
i Iran.

PÅ GRENSEN

Landsbyen Ghulam Khan, pakistansk side.
...et ..., sovjetiske jager 24. februar.

Aksma

KABUL
(Paghman)

Kommendant
Muhaydeen,
NIFA,
kjører mat
til folkene
sine; støtten
er fra NCA

Det ble litt til
medisiner også.

Muhaydeen
eler ut
kontanter
til representanter
for trenende
familier.

BADAKSHAN
(Kishem)

Skolene i området til kommandant Arianpur, NCA støtter dem via AEC. Dessuten gir NCA nødhjelp til denne kommandanten

Det er tre
jenteskoler i
området.

PAKISTAN / IRAN

Jenteskole
i Khorazan-
leiren.
Peshawar.
Støttet av
NCA.

Khorazan

Jenteskole, Torbat-i Jam.
Iran (grenseområde).
Støttet av NCA.

KUNAR
(Asmar)

ANLFs jordbruks-
prosjekt i kommandan
Zarin Khans distrikt,
veiledd av
Khowaja Mohammad
Støttet av NCA.

Såkorn transportereres
inn på eselryggen..

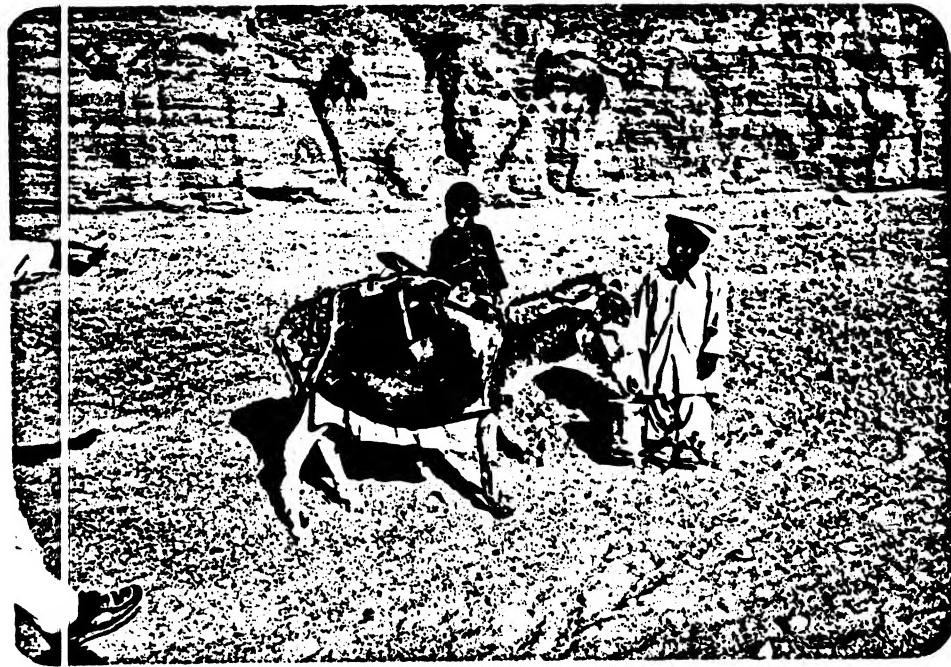
..og er
klart for
utdeling,

mange har mott
fram.

Ultepper og korn kjøpt inn i Miran Shah, Pakistan, for så å bli fraktet over til interne flyktninger fra Tari - området.

I disse grense-områdene må en gå langt etter vann.

